

Základy práce s informačními zdroji pro bc. studenty SPSP

Bc. David Humpolík

Brno, 13. 11. 2019

Osnova kurzu

- **Práce s informacemi, základy EIZ, psaní odborných (závěrečných) prací**
- **Práce s elektronickými informačními zdroji**
  - ❖ základy vyhledávacích technik
  - ❖ tvorba rešeršního dotazu
  - ❖ praktické vyhledávání v oborových databázích
- **Citace, citování, plagiátorství**
  - ❖ základní terminologie, citační styly
  - ❖ základy citování jednotlivých druhů dokumentů
  - ❖ citační software, zvláštnosti citování
- **Práce s elektronickými informačními zdroji**
  - ❖ EBSCO Discovery Service a nadstavbové nástroje
  - ❖ databáze elektronických knih

Podmínky absolvování předmětu

Zápočet

- ❖ účast na všech seminářích a přednáškách
- ❖ vypracování 2 praktických úkolů a splnění testu
- ❖ jeden úkol povinný (rešerše), kdo splní i druhý úkol má bonus 3 body do testu (celkem za test 10 bodů)

Další termíny kurzu

❖ ST 20. 11.	10:00 – 11.40	PC25 (seminář)
❖ ST 27. 11	8:00 – 9:40	U32 (přednáška)
❖ ST 11. 12.	8:00 – 9:40	PC25 (seminář)

Práce s informacemi

Osnova přednášky

- Práce s informacemi
  - ❖ informační společnost
  - ❖ informační gramotnost
- Psaní odborných (závěrečných) prací
- Informační zdroje
  - ❖ typy informačních zdrojů
  - ❖ licencované zdroje
  - ❖ kde hledat knihy, odborné časopisy, informace z médií, závěrečné práce, referenční díla, statistické údaje, oborové brány

*"Information these days seems to be everywhere. But rather than making research easier, this has made it harder, because when doing research you don't just have to find **any** information, you have to find the **right** information."*

Informační společnost

- Založená na informacích a znalostech
- Problémy při práci s informacemi:
  - **velké množství**
  - **snadná dostupnost**
  - **kvalita**

Kolik existuje informací?

Jak se počítá na počítači

kilobyte (kB)	1 000 bytů
megabyte (MB)	1 000 000 bytů
gigabyte (GB)	1 000 000 000 bytů
terabyte (TB)	1 000 000 000 000 bytů
petabyte (PB)	1 000 000 000 000 000 bytů
exabyte (EB)	1 000 000 000 000 000 000 bytů
zettabyte (ZB)	1 000 000 000 000 000 000 000 bytů

Zdroje:

Na informace je zapotřebí nová jednotka, zettabyte. *Novinky.cz* [online]. [cit. 2017-10-03]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/internet-a-pc/209215-na-informace-je-zapotrebi-nova-jednotka-zettabyte.html>

How much data do we create every day? *Forbes.com* [online]. [cit. 2019-2-12]. Dostupné z: <https://www.forbes.com/sites/bernardmarr/2018/05/21/how-much-data-do-we-create-every-day-the-mind-blowing-stats-everyone-should-read/#3ff7a21d60ba>

Kolik existuje informací online?

- Množství informací na internetu v roce 2016 bylo 7,7 zetabajtů dat, což je 7,7 bilionu gigabajtů - běžný pevný disk má 1024 gigabajtů.
- *“Kdybychom všechny tyto informace vytiskli na papír s běžnou velikostí písma, pokryli bychom jím celé Spojené státy. Vrstvou vysokou 4,5 metru.”*

Informační gramotnost

→ Rozpoznání informační potřeby

- Schopnost **informaci**:
  - ❖ **nalézt** – znalost informačních zdrojů a vyhledávacích strategií
  - ❖ **vyhodnotit** – užitečnost/relevance
  - ❖ **použít** – pro daný účel, znalost autorského zákona, problematiky citování a plagiátorství

Psaní závěrečných (odborných) prací

Metodika psaní odborných prací

- ❑ Dostatek času pro vyhledání a nastudování příslušné literatury
- ❑ Vypracování námětu závěrečné práce
- ❑ Vymezení času potřebného k sepsání textu
- ❑ Dodržení všech předepsaných formálních a odborných náležitostí

Psaní závěrečné práce

Základní etapy přípravy písemné práce

- 1. Volba tématu a strategie přípravy**
2. Informační průzkum
3. Zpracování výsledků průzkumu
4. Výzkum
5. Tvorba práce
6. Příprava dokumentace
7. Příprava konečné verze práce
8. Odevzdání práce
9. Obhajoba - prezentace práce

Volba tématu

- ❑ Podívat se do [Archivu závěrečných prací IS MU](#)
- ❑ Případně na práce jiných univerzit: [Vysokoškolské kvalifikační práce](#)

Odevzdej.cz

Seminární a školní práce

Zkontrolovat práci na podobnosti

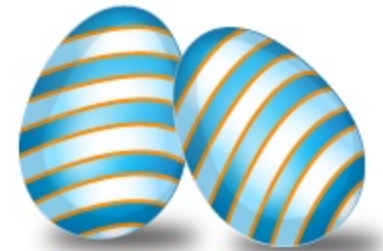
Soubor z PC: Soubory nevybrány.

nebo soubor přetáhněte sem

E-mail:

Po kontrole bude výsledek odeslán na zadaný e-mail a po 5 dnech z databáze vymazán.

Zkontrolovat

odevzdej@fi.muni.cz odevzdej@fi.muni.cz ▾

Komu:

✉ Odevzdej.cz: Informace o podobnostech Vašich souborů

Odevzdej.cz: Informace o podobnostech Vašich souborů

Zpracovávaný dokument:
=====

E-mail:

Jméno souboru: test_ukol.docx

Vloženo: 10. 8. 2017 08:51

Vloženo z IP: 147.251.109.206

Odkaz do systému:

<https://odevzdej.cz/auth/plag/27f2dffffafad0e/>

Podobné dokumenty:
=====

Agenda: Studijní materiály; Fakulta: , Předmět: | , Období: podzim 2015 - is.muni.cz

Název :

Jméno souboru:

Podobné dokumenty:

=====

Agenda: Studijní materiály; Fakulta: , Předmět:

Období: podzim 2015 - is.muni.cz

Název :

Jméno souboru:

Vloženo: 23. 1. 2016

Procento podobnosti: 100 %

Podobnosti: <https://odevzdej.cz/auth/podob/27f2dffffafad0e/b723c9ca985f0cb4/>

=====

Agenda: Závěrečná práce - is.muni.cz

Název : Plný text práce

Jméno souboru: DP_IS.pdf

Vloženo: 29. 4. 2016

Procento podobnosti: 12 %

Podobnosti: <https://odevzdej.cz/auth/podob/27f2dffffafad0e/95b9d397131d7ce7/>

=====

Agenda: Odevzdávárny - Odevzdej.cz

Jméno souboru: Knihovny_KULPOL_Tuslova_Hrebejk.docx

Vloženo: 2. 5. 2016

Procento podobnosti: 10 %

Podobnosti: <https://odevzdej.cz/auth/podob/27f2dffffafad0e/36fcc9e820e2a525/>

=====

Zobrazení podobností

mar ned

Seznam použité literatury

TRÁVNÍČEK, Jiří. Čteme?: obyvatelé České republiky a jejich vztah ke knize : (2007). Vyd. 1. Brno: Host, 2008, 207 s. ISBN 978-80-7294-270-1.

Čtenářství, jeho význam a podpora: výzkum, teorie a praxe v České republice a Spolkové republice Německo : přednášky z odborného semináře pořádaného Svazem knihovníků a informačních pracovníků ČR a Goethe Institutem Praha dne 19. listopadu 2007 v Goethe Institutu v Praze = Lesen, seine Bedeutung und Förderung : Forschung, Theorie und Praxis in der Tschechischen Republik und in der Bundesrepublik Deutschland : Vorträge aus dem Fortbildungstag, veranstaltet durch das Goethe-Institut Prag und den Fachverband Bibliothek und Information der Tschechischen Republik am 19. November 2007 im Goethe-Institut Prag. Praha: Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR, 2008, 83 s. Aktuality SKIP, sv. 24. ISBN 978-80-85851-18-2.

<http://ctenar.svkkk.cz/clanky/2014-roc-66/4-2014/tema-ceske-deti-jako-ctenari-v-roce-2013-%E2%80%93-1-cast-125-1675.htm>. <http://ctenar.svkkk.cz/clanky/2014-roc-66/4-2014/tema-ceske-deti-jako-ctenari-v-roce-2013-%E2%80%93-1-cast-125-1675.htm> [online]. [cit. 2016-01-23]. Dostupné z: <http://ctenar.svkkk.cz/clanky/2014-roc-66/4-2014/tema-ceske-deti-jako-ctenari-v-roce-2013-%E2%80%93-1-cast-125-1675.htm>

HAVLOVÁ, Jaroslava. Čtenářství. In KTD : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV) [online]. Praha : Národní knihovna ČR, 2003- [cit. 2011-05-12]. Dostupné z WWW: <http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000004068&local_base=KTD

Čtením ke vzdělání. Čtenář, 2004, roč. 40, č. 1, s. 27.

Zobrazení podobností

mar ned

Agenda: Odevzdávárna pro kontrolu na e-mail – Odevzdej.cz

Název: Vloženo z IP: 147.251.109.206

Jméno souboru: test_ukol.docx

Změněno: 10. 8. 2017 08:51,

Informace o práci: mail byl zaslan: 10.08.2017 13:19:
Institute pro veřejnou kontrolu mailem (2017)

Podobnost s vybranými: 10 %

Tato aplikace červeně zvýrazní v původním dokumentu text, který je podobný s texty ve Vámi vybraných dokumentech.

Tisk do pdf souboru

Jen podobnosti

Obsah:

- 1) Úvod – čtenářství, jeho význam a podpora
- 2) Vztah ke čtení obyvatel České republiky
- 3) Podpora čtenářství v České republice
- 4) Podpora čtenářství ve Francii
- 5) Závěr

Podobnosti s vybranými

Vybrat vše / Odznačit vše

10 %

Agenda: Odevzdávárny –
Odevzdej.cz
Popis: Pavel Hřebejk
Jméno souboru: Knihovny_KULPOL_Tuslova_Hrebejk.docx
Změněno: 2. 5. 2016 00:54
Informace o práci: Pavel Hřebejk: SS
2015/2016 - FPH; 3AM181
Kulturní politika, národní,
regionální a místní kultura;
Odevzdávárna; Všichni
studenti
Vysoká škola ekonomická v
Praze (2016)

Základní etapy přípravy písemné práce

1. Volba tématu a strategie přípravy
- 2. Informační průzkum**
3. Zpracování výsledků průzkumu
4. Výzkum
5. Tvorba práce
6. Příprava dokumentace
7. Příprava konečné verze práce
8. Odevzdání práce
9. Obhajoba - prezentace práce

Informační průzkum

- ❑ Práce s informačními zdroji
  - ❖ Hledání dokumentů, které souvisí se zvoleným tématem

- ❑ Získání dokumentů*:
  - ❖ [Výpůjčka z knihovny](#)
  - ❖ [Výpůjčka/dodání dokumentu z jiné knihovny v ČR/zahraničí - MVS/MMVS](#)
  - ❖ [E-prezenčka, Copy on Demand \(CoD\)](#)
  - ❖ [Licencované databáze](#)
  - ❖ Internet

*jako dokument budeme pro potřeby naší výuky označovat texty, obrázky, fotky, videa tj. jakoukoli formu grafického znázornění informací

Informační zdroje

❑ Knihy

❑ Periodika

❖ odborné časopisy, magazíny

❑ Referenční díla

❖ encyklopedie, slovníky, tezaury, mapy, atlasy, bibliografie, adresáře, ročenky

❑ Další zdroje

❖ závěrečné práce, materiály z konferencí, vládní publikace, šedá literatura, noviny, newslettery)

❑ Internet

Cvičení

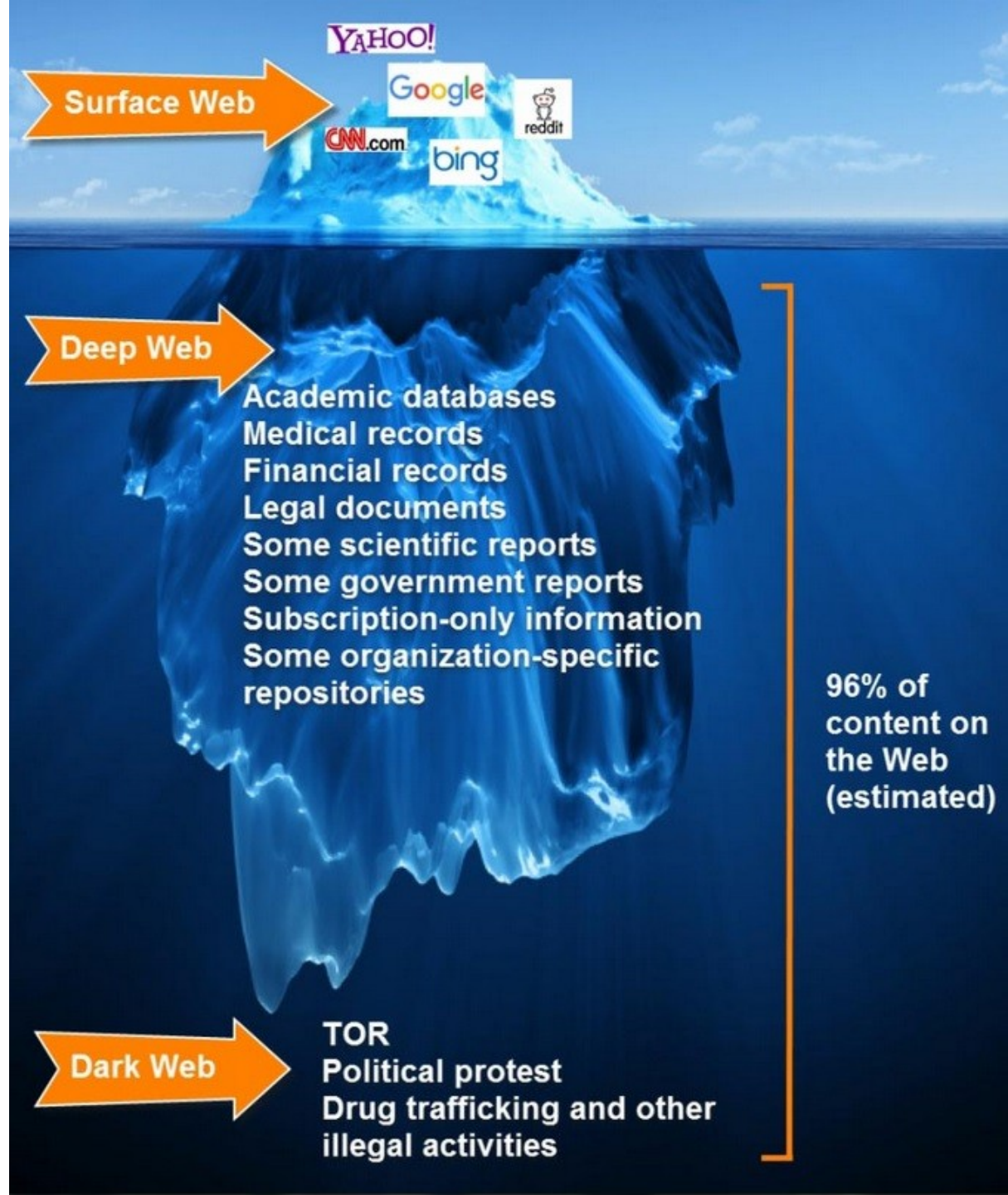
Jaký je rozdíl mezi těmito pojmy?

Surface Web

Deep Web

Dark Web

Surface Web x Deep Web x Dark Web

Licencované zdroje I.

- ❑ další výrazy - komerční zdroje/databáze, elektronické informační zdroje, **e-zdroje**, **EIZ**, databáze, dokumenty v elektronické podobě

- ❑ dostupné prostřednictvím **databází**
  - ❖ **volně dostupné**
  - ❖ **komerční (licencované)**

Databáze

- ❑ **Bibliografické** – pouze základní "identifikační" údaje o dokumentech (název, autor, rok vydání atd.) + abstrakt

- ❑ **Fulltextové** – plné texty dokumentů

- ❑ **Multioborové** – dokumenty z různých oborů
  - ❖ rozsáhlé databáze – např. **ProQuest, Wiley, EBSCO**
  - ❖ není možné mít zaplacený přístup ke všem kolekcím, tj. ke všem fulltextům

Licencované zdroje II.

- ❑ za úplatu - **pro studenty MU zdarma** 😊
- ❑ informace jsou **prověřené** (prochází recenzním řízením)
- ❑ články většinou dostupné dříve než v tištěné podobě
- ❑ **doporučený zdroj pro psaní seminárních a závěrečných prací**

Jak se dostanu k licencovaným zdrojům?

- ❑ stránky knihovny -

<http://knihovna.fss.muni.cz/ezdroje>

- ❖ databáze k oborům vyučovaným na FSS

- ❑ Portál elektronických informačních zdrojů MU -

<http://ezdroje.muni.cz/>

- ❖ databáze i z dalších oborů

Jak se dostanu k licencovaným zdrojům mimo počítačovou síť univerzity?

- Nastavte si na počítači [vzdálený přístup](#)
  - ❖ OpenVPN
  - ❖ Shibboleth
  - ❖ EZproxy

Kde začít?

Vyhledávače, discovery systémy a vědecké sítě

Google Scholar

scienceOPEN.com
research+publishing network

- ❖ [EBSCO Discovery Service](#) - "univerzitní Google" pro licencované i volně dostupné zdroje
- ❖ [Google Scholar](#) - vyhledávač odborné literatury
- ❖ [Science Open](#) - vědecká a publikační síť

Kde hledat odborné časopisy? I.

- EBSCO
- JSTOR
- ProQuest
- Sage Journals Online
- ScienceDirect
- SpringerLink
- Wiley Online Library

Multioborové databáze jsou dobrým startovním místem pro vyhledávání

Můžete je prohledávat hromadně prostřednictvím [discovery](#)

Kde hledat odborné časopisy? II.

- ❑ **SocINDEX with Full Text** (přístup z databáze EBSCO)
- ❑ **ProQuest Social Sciences Databases - Social Science Database** (přístup z databáze ProQuest)
- ❑ **Sage Journals Online - Social Work & Social Policy**
- ❑ **SpringerLink - Social sciences › Social policy**

Kde hledat odborné časopisy? III.

□ Volně dostupné zdroje:

- ❖ [Directory of Open Access Journals \(DOAJ\)](#) - přes 10.000 časopisů s otevřeným přístupem

How to Read (and Understand) a Social Science Journal Article

Kde hledat knihy?

□ Katalogy

- ❖ [Katalog MU Aleph](#)
- ❖ Souborné katalogy – [knihovny.cz](#), [CASLIN](#)
- ❖ [Ebsco Discovery Service](#)

□ Licencované databáze

- ❖ [Ebsco eBooks](#)
- ❖ [Sage Knowledge](#)
- ❖ [Taylor&Francis eBooks](#)

Kde hledat knihy? II.

□ Další zdroje

❖ [Directory of Open Access Books \(DOAB\)](#) - seznam recenzovaných knih (OA), přes 4000 knih

❖ [Google Books](#)

□ [DDA](#) - nový způsob nákupu e-knih dle požadavku uživatelů, platforma ProQuest Ebook Central

Kde hledat informace z médií?

- ❑ Denní tisk, TV a rozhlasové vysílání
  - ❖ [Anopress Monitoring Online](#)
  - ❖ [PressReader](#) - zahraniční deníky a populárně naučné časopisy ze 100 zemí světa, archiv je u většiny titulů 3 měsíce

Kde hledat závěrečné práce?

- ❖ [Archiv závěrečných prací MU – Thesis](#)
- ❖ [Vysokoškolské kvalifikační práce – Theses](#)

Kde hledat další oborové zdroje?

- ❑ Sociální práce
- ❑ Sociální revue
- ❑ Výzkumný ústav práce a sociálních věcí

Vyhledávání

1. Téma a klíčová slova

2. Další specifikace

3. Výběr zdrojů

4. Boolovský model

5. Technika vyhledávání

6. Vlastní vyhledávací proces

7. Hodnocení vyhledaných záznamů

8. Další operace

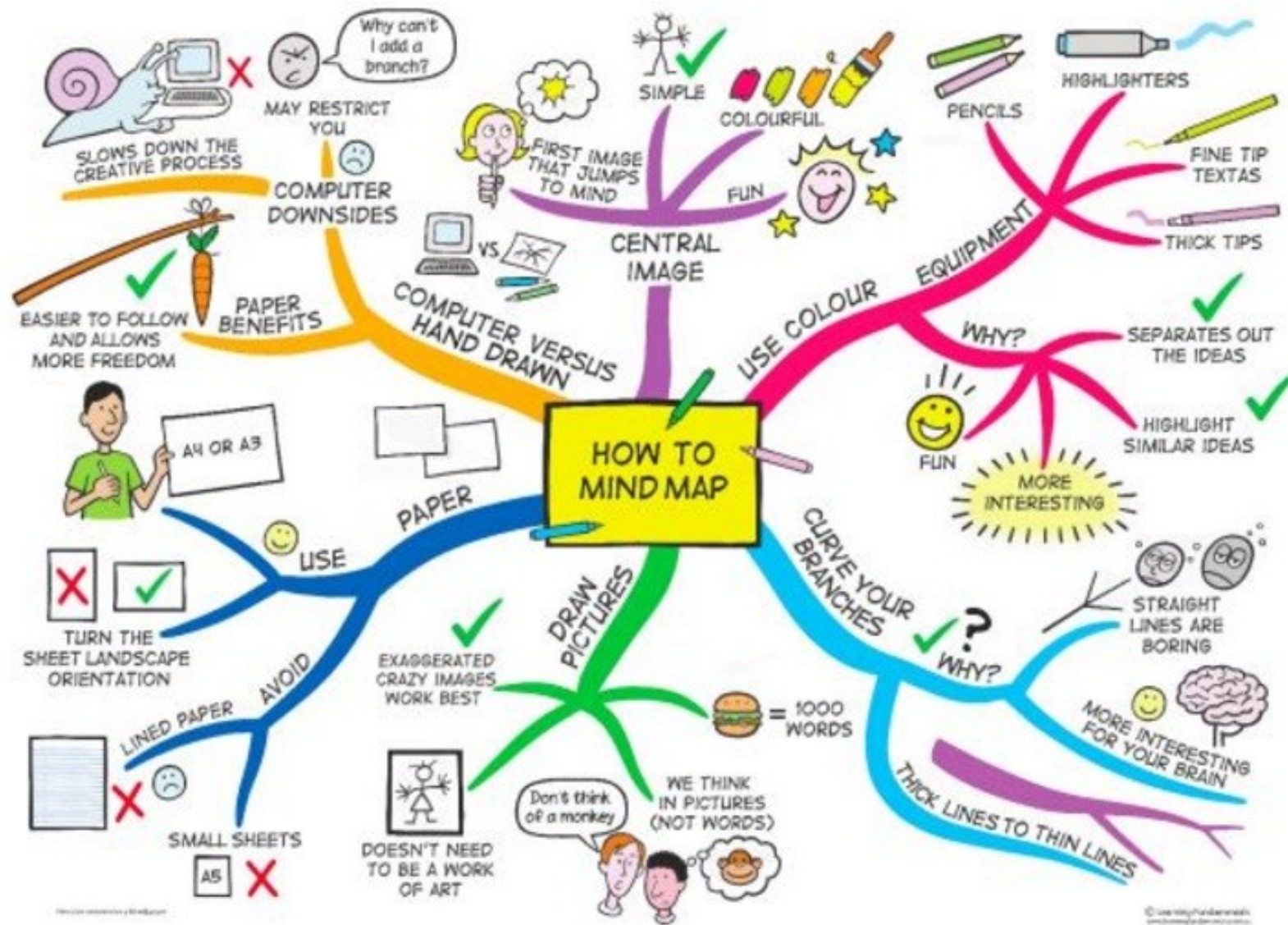
1. Téma a klíčová slova

1) Zamyslete se o čem chcete psát

- ❖ je nutné mít dost informací o daném tématu (pokud se studiem problematiky začínáte, nebojte se využít učebnice, encyklopedie, radu vyučujícího apod.)

2) Zformulujte téma nebo problém

- ❖ lze využít tzv. **myšlenkových map** - grafické znázornění tématu
- ❖ aplikace - [Pět nejlepších nástrojů pro tvorbu myšlenkových map](#)

Zdroj: <https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/736x/b1/8c/7d/b18c7dde7e01870bd4715b308241c155.jpg>

Téma a klíčová slova II.

3) Vyjádřete téma ve formě

❖ **klíčových slov (hesel)**

- používejte zejména **podstatná jména**
- příd. jména, zájmena a slovesa pouze pokud jsou opravdu nezbytné
- vyhýbejte se tzv. stop words (předložky, spojky, členy v cizích jazycích)

př. sociální chování; poruchy, terapie

❖ Pozn. v katalozích knihoven můžete nalézt i tzv. **předmětová hesla**

př. sociální chování - poruchy - terapie

Shrnutí

Psaní odborných (závěrečných) prací

□ Volba tématu

- ❖ Kontrola v Archivu závěrečných prací IS MU

□ Informační průzkum

- ❖ Katalogy knihoven
- ❖ Licencované zdroje
- ❖ Veřejné dostupné zdroje

- ❑ **Pro vyhledávání odborných informací používejte licencované informační zdroje**
  - ❖ Ověřené, kvalitní, jedinečné informace

- ❑ **Seznam databází**
  - ❖ Stránky knihovny
  - ❖ Portál elektronických informačních zdrojů

- ❑ **Mimo počítačovou síť MU si nastavte vzdálený přístup**
  - ❖ OpenVPN, Shibboleth, EZproxy

Literatura

KATUŠČÁK, D., B. DROBÍKOVÁ, R. PAPIK. *Jak psát závěrečné a kvalifikační práce*. Nitra: Enigma, 2008, 161 s. ISBN 978-80-89132-70-6.

BOTHMA, Theo. *Navigating information literacy: your information society survival toolkit*. 3rd ed. Cape Town: Pearson Education, 2011, 208 s. ISBN 9781775782278.

Obrázky

<http://cathryno.global2.vic.edu.au/2010/05/08/deep-web-vs-surface-web/> (deep wep)

<https://www.novinky.cz/internet-a-pc/209215-na-informace-je-zapotrebi-nova-jednotka-zettabyte.html> (jak se počítá na počítači)

<https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/736x/b1/8c/7d/b18c7dde7e01870bd4715b308241c155.jpg>
(myšlenková mapa)

Děkuji Vám za pozornost

**Bc. David Humpolík
humpolik@fss.muni.cz**

infozdroje@fss.muni.cz